

АГРАРЕН УНИВЕРСИТЕТ	
гр. ПЛОВДИВ	
Вх. № 7079	Дело № 14
Получено на 04.06.2022 г.	

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен **“доктор”** по: област на висше образование 3.0 Социални, стопански и правни науки професионално направление 3.8 Икономика, научната специалност Организация и управление

Автор на дисертационния труд: Нора Хайрулах Сейдиу

докторант (самостоятелна подготовка) към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при Аграрен университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд: Икономически аспекти на управлението на франчайзингът. На примера на аграрния сектор в Косово

Рецензент: доц. дн Петър Борисов Борисов, област на ВО 3.0 Социални, стопански и правни науки, ПН 3.7 Администрация и управление, научна специалност Организация и управление

определен за член на научното жури със заповед № РД-16-482 от 05.05.2022 от Ректора на АУ.

1. Кратко представяне на кандидата.

Нора Хайрулах Сейдиу е родена в гр. Прищина, Република Косово на 26.08.1984. През 2006 година придобива ОКС „бакалавър“ от Университета в Прищина по специалност „мениджмънт и информатика“. Тема на дипломната работа е „Управление на малките предприятия в Косово през периода 2000 – 2014“. През 2016 година, Нора Сейдиу придобива ОКС „магистър“ от Факултета по икономика към Университета- Глиян, по специалност „икономически науки“.

През 2007 година тя започва да работи като финансов директор във фирма

предоставяща бизнес услуги в република Косово. Владее 4 езика – албански език, македонски език, хърватски език и английски език. През 2016 година придобива сертификат за финансов одитор. Нейните интереси са в областта на управлението и финансите.

2. Актуалност на проблема.

Темата на дисертационния труд е актуална, тъй като селското стопанство е важен отрасъл от националната икономика на Република Косово. Двадесет и първи век като времева линия, в която бъдещите предприемачи трябва да извършват своите бизнес дейности, се характеризира с много неблагоприятна икономическа среда. Това се отнася преди всичко за световната икономическа криза, която е повлияла на забавянето на някои икономически дейности, а в някои ситуации дори на прекратяването им. В такава ситуация развитието на всяка държава се основава на нейната готовност да се адаптира към промяната, да я предвиди и създаде.

Настоящата тенденция на глобализация и много силното влияние на мултинационалните компании все още оставят достатъчно пространство за развитие на предприемачеството, като специална форма на бизнес, която е в състояние да осигури силен положителен стимул за икономическото развитие на всяка държава. Един от начините за развитие на предприемачески дейности, който е особено привлекателен начин за стартиране на бизнес в страни с ниско ниво на предприемачество е франчайзът. Франчайзингът предлага шанс на предприемачите и отваря вратата за навлизане на пазара, помага в началните етапи на предприемаческото начинание, които със сигурност са най-рисковите в развитието на компанията като цяло.

По същество франчайзингът дава възможност на предприемачи с недостатъчен опит да започнат свое собствено предприемаческо начинание и да придобият завидна позиция на пазара с течение на времето. Новите предприемачи извършват своята дейност под егидата на франчайзодателя, с право да използват развитата си бизнес система и по този начин с по-малък

риск.

Франчайзингът като специфичен бизнес модел се разширява в световен мащаб. За илюстрация, само в САЩ има около 11 милиона служители във франчайз компании, в сравнение с Косово, където този бизнес модел все още не е достатъчно приет, главно поради липсата на знания за франчайзинга и неговото приложение. Ето защо смятам, че темата на дисертационния труд е актуална и интересна за развитие както в научен, така и практическа план.

3. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

Целта на дисертационния труд е ясно формулирана и е подчинена на темата.

За постигане на набелязаната цял се решават 4 научни задачи, а именно:

- Изяснява се същността на франчайзингът както и неговата роля за постигане и развитие на конкурентоспособността на селското стопанство в Косово;
- Разработва се методика за анализ и оценка на бизнес процесите в рамките на франчайзингът в бизнес модела на земеделското предприятие;
- Анализират се факторите, определящи мотивацията на предприятията да преминат към франчайзинг управление на своята дейност;
- На база извършеният анализ да се дефинират мерки за насърчаване на предприятията да преминават към франчайзингов бизнес модел.

Формулираните работни хипотези са доказани чрез използване на няколко инструмента, а именно системен анализ, ситуационен анализ и диагностичен анализ.

4. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Представеният дисертационен труд е структуриран шест части, въведение, методологични основи на дисертационното изследване, теоретичен анализ на

понятието „франчайз“, видове франчайз, емперично изследване на франчайзингът в земеделския сектор в Косово, изводи и препоръки.

В уводната част се обяснява актуалността на темата в подробности, представят се научната теза, обекта и предмета на изследване, целите и задачите на изследването, както и методите, които се използват и научно-приложните приноси.

Втората част се занимава с теоретичните основи на научното изследване, или с други думи, се излага теоретичната обосновка на тезата. Първият раздел се занимава с конструкцията на системата от използвани показатели, като концептуална дефиниция, факторите, които влияят върху разпространението на франчайзингът, подходите за измерване на конкурентоспособността на този бизнес модел, спецификата му на приложение в селското стопанство, както и начина, по който той допринася за развитието на сектора като цяло. Във втората част на теоретичната постановка се излагат освините фактори, определящи франчайзинг мрежата в земеделието.

В третата част на дисертацията се определят метеорологическите настройки на изследването. Тази част от дисертационния труд се разглеждат предварителни теоретични и емпирични резултати от предходни научни изследвания и селектират определени индикатори и показатели за анализ и провеждане на емпирично изследване на терен. Разработва се и се определя въпросник въз основа на опита в тази област, за да се определи влиянието на всички фактори на модела на франчайзинг на земеделски продукти и услуги свързани с тяхното производство.

Описанието на франчайзингът като икономическа система е изложено в четвъртата част. В тази част се определят, описват и представят моделите на франчайз.

Петата и шестата част на дисертационния труд представя резултатите от емпиричното изследване относно разпространението на франчайзингът като бизнес модел в земеделския сектор. Идентифицират се силните и слабите страни за развитието на франчайзингът в сектора.

Последната седма част на дисертационния труд представя заключенията и възможните посоки за по-нататъшни изследвания върху системата за дистрибуция на аграрни продукти в Косово, чрез използването на франчайзингът.

След заключението, има списък на всички литературни източници, използвани в дисертационния труд .

5. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

При работата си по дисертацията, докторантът е проучил основна част от съвременната специализирана научна литература във връзка с стратегическото управление и възможностите за прилагане на франчайзинга за развитие на икономическите структури. Коментирани са и са представени мнения на известни автори, като на тяхна база е формирано авторовото разбиране по изследвания проблем.

Докторантът дефинира и коректно използва термините. Нора Сейдиу успешно обобщава състоянието и проблемите на прилаганите подходи в управлението на земеделието в Р Косово. Това ѝ дава възможност да формулира конкретни изводи за подобряване на приложимостта на франчайзинга в управлението на земеделските структури.

6. Приноси на дисертационния труд.

В авторефератът на дисертационния труд са формулирани 5 приноса, които приемам като дело на докторанта.

Научни приноси

Изяснява се същността на франчайзингът, като елемент за икономическо развитие на селското стопанство;

Разработена е концептуална рамка за оценка на въздействието на франчайзингът за развитието на селско стопанство в Република Косово;

Научно-приложни приноси

Анализирани са и са оценени въздействието на нафранчайзингът в селското

стопанство в Република Косово;

Идентифицирани са ключовите фактори за внедряване на франчайзингът в селското стопанство;

Формулирани са препоръки за подобряване на изпълнението на франчайзингът в селското стопанство на Република Косово.

7. Критични бележки и въпроси.

Нямам критични бележки и въпроси.

Публикувани статии и цитирания.

По темата на дисертацията докторантът е публикувал три статии, с което е покрит изискуемия минимум за придобиване на образователно-квалификационната степен доктор. Също така публикациите осигуряват покриване на националните минимални изисквания.

Представеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

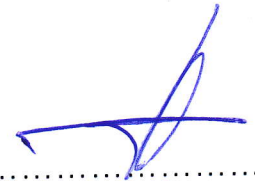
ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на научените и приложените, от докторанта, различни методи на изследване, правилно изведените експерименти, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на **Нора Хайрулах Сейдиу** образователната и научна степен **“доктор”** по научната специалност „Организация и управление“

Дата: 06.06.2022

гр. Пловдив

РЕЦЕНЗЕНТ:

(доц. дн Петър Борисов)